STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02227

HUMESH-LIDER

Itzik Manger

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איציק מאַנגער

חומש־לידער

איציק מאַנגער

חומש־לידער

(צווייטע אויפלאַגע)

פאַרלאַג ח. בזשאַזאַ, וואַרשע 1936

Copyright by I. Horowitz New-Jork.

Printed in Poland

ICYK MANGER

CHUMESZ - LIDER

Wydanie II

Wyd.: Ch. Brzoza, Warszawa

זעצעריי „רימון“ װאַרשע, נאַװאַליפּקי 7

הילע געצייכנט פֿון י. טיקאָטשינסקי

Druk,: P. Brzeziński, W-wa Pawia 44

אָ מתּנה מײַן טאַטן, דעם קעסטליכן װיצלער און פֿירטרעפֿליכן
שנײַדער־מײַסטער ה ל ל ב ר א ב ר ה ם מ אָ נ ג ע ר.

די לידער, וואָס זענען געזאַמלט אין דעם ביכל, זע־
נען אַ שטיפערײַ אַזאַ מיט די גרייז־גראָע בערד פון
די אבות און מיט די שטערנטיכלעך־עקן פון די אמהות.

אַן אינטערמעצאָ אַזאַ אויפן וועג צו דער געשטייגער־
טער באַלאַדעסקער וויזיע.

דער געניטער לעזער וועט זיך כאַפּן, אַז די לאַנד־
שאַפט, אין וועלכער די חומש־געשטאַלטן באַוועגן זיך,
איז נישט די כנענישע, נייערט אַ סלאַווישע. איך
האָב געטראַכט וועגן דער מזרח־גאַליצישער.

די דאָזיקע לאַנדשאַפט מיט אירע ווערבעס פאַזע
וועג, אירע ווײַנשל־סעדער און אירע מאָדנע שטילע
דעמערונגען, ציטערט אין מײַן זכרון פון גאָר די
פריעסטע קינדער־יאָרן,

אין דער רעם פון דער דאָזיקער לאַנדשאַפט האָט
מײַן טאַטע, אַלס וואַנדערנדיקער שנײַדער־געזעלן,
פאַרפאַסט זײַנע פורים־שפּילן און זיי געשפּילט אינ־
איינעם מיט זײַנע חברים.

דאָס שעלמישע מיצל פונם יידישן פורים־שפּיל, האָט
מיר כסדר געשוועבט פאַר די אויגן, ביים שרײַבן
דאָס דאָזיקע בוך.

און די לידיש־פרומע פאַנטאַזיע פון דער מאַמען
איבערן טײַטש־חומש.

א טראָפּ דער לאַנדשאַפט:

אַמאָל, אַמאָל, אויף פעריען אַוועק פון טשערנאָוויץ צום זיידן אויף אַפּרו.

אין דער בויד פונם זיידן, דעם בעל עגלה אברהם־מאַנגער. דער אָוונט טונקלט, טונקלט. די וואָלקנס זענען קיין וואָלקנס נישט, נייערט משונה מאָדנע באַשעפעניש, וואָס הענגען און ליגן אויף די ווערבעס פאַזע וועג און שרעקן דאָס קינדערשע געמיט.

אָ, זיסער גרויל פונ׳ם קינדערשן געמיט! צי פירט מיך נישט דער זיידע צו דער עקידה?

דער זיידע האָט געהאַט טרויעריקע אויגן. זיין בייטש האָט געהאַט אַ רויטע טראָלד. און ביים קאַשטן, וואָס איז געווען געשפּאַנט אין דער רעכטער זייט, איז געווען אָפּגעליפּעט אַ שטיק פעל.

איציק מאַנגער

איין לויב דיר גאָט אין הימל לויב /
וואָס דו האָסט מיך טון שטערקן / אַז
איך זאָל מיט מיין שוואַכער האַנט /
פולענדן דיזעס ווערקן / איך האָב מיט
מי און זונדער פלייס / די אבות טון
אויפוועקן / פון שמות און פון זילבערן
שטויב / וואָס האָט זיי טון איינדעקן /
זיי שטייען נון און זענען גרייט / אַלס
זיי נון מעכטן לעבן / און ווילן ליבער
לעזער דיר / איין שלום עליכם געבן /
נון זאָלסטו שטיל געדאַגן / זיי ווילן
דיר מיט הייליק מונד / פיל שיינע
וואונדער זאַגן / און דער דאָ האָט דאָס
בוך געמאַכט / האָט פילע צייט דערוף
פאַרבראַכט / איציק מאַנגער איז ער
גינאַנט / איין חייט אויס וואַלאַכיש לאַנד

חוה ברענגט אדמען דעם עפּל

אדם הראשון ליגט אין גראָז
און שפּירט צום וואָלקן אַרויף,
בעט זיך דער וואָלקן תּחנונימדיק:
„אדמשי קרוין, הער אויף״!

שטעלט אים אדם אַרויס די צונג;
„כמאַרע קאַפּאַרע, אַבע!״
און ס׳פּליט אַ דיגער שטראַל — אַ שפּיי,
„און נאַדיר, נעם און זע!״

דער וואָלקן ווישט מיט דער לאַפּע אָפּ
דעם שפּיי און ברומט פאַר כּעס:
„אַז מען טוט נישט גאָרנישט גאַנצע טעג
און מען גייט אום פּוסט און פּאַס!״

אדם הראשון לאַכט און קייכט
און שטשירעט די ווייסע ציין,
קומט פון דער גרינער עפּל־אַליי
די מוטער חוה צו גיין.

„ווו ביזטו געווען, עוואַ מיין ווייב,
ווו ביזטו געווען, מיין קינד?״
„איך בין געווען אין דער פלוימען־אַליי
און געפּלוידערט מיטן ווינט״.

„די בייזט נישט געווען אין דער פלוימען-אַליי,
די זאָגסט מיר אַ ליגנט גאָר,
סע שמעקט דאָך מיט עפּל פון דיין לייב
און מיט עפּל פון דייגע האָר".

„כ'בין טאַקע געווען אין דער עפּל-אַליי,
ס'אַרא שוואַכן זכרון איך האָב,
האָסט טאַקע געטראָפן, אַדאַם מיין מאַן,
אַ לעבן אויף דיין קאָפּ".

„וואָס האָסטו געטון אין דער עפּל-אַליי,
עווא מיין גאָלדענעס קינד?"
„איך האָב געפלוידערט מיט דער שלאַנג
מכוח דער מצווה־זינד".

און ס'ציטערט דער עפּל אין איר האַנט
און פינקלט ווי שאַרלאַך רויט,
און ס'שאָטנט אויס די דעמערונג
די תאווה און דעם טויט.

אדם הראשון פיבערט און קאָן
באין אופן נישט פאַרשטיין,
פאַרוואָס איר קול איז צוקער-זיס
און זי איז מלא חן.

ער שטרעקט מיט אַ ציטער אויס די האַנט.
— וואָס טוסטו אדם, האַ?
די נאַכט לעשט ביידע געשטאַלטן אויס
און פּוחח שין מאַכט — שאַ.

אדם איז אויפֿערזיכטיק

טרילערט א געל קאַנאַריקל
אויף א גן־עדן־בוים —
עפֿנט אדם די אויגן אויף
צווישן ליד און טרוים.

א רויטער זונשטראַל ציטערט
איבער דעם פֿייכטן גראָז
און ס׳יאָגן, יאָגן זיך נאָך אים
א וועווריק און א האָז.

אדם שמייכלט. נעבן אים
ליגט חוהלע זיין ווייב,
מיט גראָז און בלעטער צוגעדעקט
דאָס יונגע, שיינע לייב.

ער קוקט אויף איר און קוועלט,
ער קוקט אויף איר און טראַכט:
ס׳איז גוט וואָס ליכטיק איז ביי טאָג
און פֿינסטער איז ביי נאַכט.

ער הויבט זיך אויף און גייט,
ארום אים רוישט און פֿליט,
און יעדער רויש און פֿלי
קלינגט אָפּ אין זיין געמיט.

נאָר האָרך! אַ וואַסער רוישט —
דאָרט אונטן טיף אין טאָל.
אַ וואַסערל — און אדם ווערט
טיף טרויעריק מיט אַ מאָל.

ער האָט אין וואַסערל געזען
אַן אדם פּונקט ווי ער —
וואָס וויל דער וואַסער־אדם, האַ?
און ווער איז ער, ווער?

און אפשר טאַקע יאָ,
און אפשר איז דאָס וואָר,
אַז יענער אדם שפּילט זיך איצט
מיט חוהס בריסט און האָר?

ער לויפט צוריק. צי וועט ער זיי
איצט טרעפן זאַלבענאַנד?
אָט שטייט די חוה און זי האַלט
אַ קוקאַווקע אויף דער האַנט.

זי פרעגט: „קוקאַווקע, זאָג:
צי בין איך באמת שיין —
צי האָב איך געפונען ביי מיין מאַן
טאַקע באמת חן?"

און אדם שטייט און הערט
און ווייסט נישט אַליין פאַרוואָס
ס׳גלוסט זיך אַ פאַל טון צו דער ערד
און כליפּען אין טיפן גראָז.

אברהם אבינו מוסרט לוטן

„לוט, איך מוז דיר זאָגן ס׳איז — פע!
דו שכורסט א יעדע נאכט,
ערשט נעכטן האָסטו אין „גאָלדענעם הערש״
אזא ווריסטן סקאנדאל געמאכט.

דאָס פאסט פאר מאנגער, דעם שניידערוק,
אָבער אסור נישט פאר דיר,
האָסט צוויי טעכטער מגדל צו זיין
און ביזט קיינעהאָרע א ייד א גביר.

האָסט שאָף און רינדער און ציגנבעק;
פאָלג מיך און פאָרכט זיך פאר גאָט,
אויף יעדן ערל, וואָס זשליאָקעט זיך אָן,
זאָגט מען שוין: שכור ווי לוט.

כ׳פארשטיי, מען מאכט א כוסה א מאָל
פרייטיק צו נאכטס ביים טיש,
ווען סע ברענען די הייליקע שבת־ליכט
און מען עסט די געפילטע פיש.

אָבער נישט ווי דו, טאָג איין טאָג אויס,
ווי ווערט דאָס א מענטש נישט מיד,
סע פאסט פאר האוורילע, דעם שבת־גוי,
אָבער אסור נישט פאר קיין ייד.

באַטראַכט זיך וואָס וועט מען זאָגן אַמאָל:
סע האָט אברהם אבינו געהאַט
אַ קרוב אַ שכּור און וואָס אין דער קאָרט,
וואָס דאָס איז נאָך ערגער פון שמר.

און אַז מען שמועסט שוין, הער-זשע מיך אויס,
ביזט דאָך אַ טאַטע — ווייַ איז צו מיר,
צי אַרט דיך נישט וואָס דער שדכן ווייכט,
ווי אַן עיפּוש, דייַן שוועל און דייַן טיר?

וואָס אפילו דער מינדסטער שניידעריונג
וויל נישט דייַן איידעם זייַן
און בייַ דייַנע טעכטער זילבערן די צעפּ
— און אַלץ איז כּדאַי צוליב ווייַן?

לוט, איך מוז דיר זאָגן ס'איז — פע!
דו שכּורסט אַ יעדע נאַכט,
ערשט נעכטן האָסטו אין „גאָלדענעם הערש"
אַזאַ וויסטן סקאַנדאַל געמאַכט.

דאָס פּאַסט פאַר מאַנגער, דעם שניידערוק.
אָבער אסור נישט פאַר דיר,
האָסט צוויי טעכטער מגדל צו זייַן
און ביזט קיינעהאָרע אַ ייד אַ גביר".

לוטס טעכטער

די טעכטער פון לוט זיצן אין קיך
און שושקען זיך שטילערהייט.
איינע פליקט א געקוילעטע גאנדז,
די צווייטע פארריכט א קלייד.

זאגט די ערשטע: „היינט אכט טאג
בין איך געווארן פערציק יאר,
און היינט האב איך אין שפיגל דערזען
די ערשטע גראע האר.

דער טאטע כאליעט איבער אין שענק
און די יארן אנטלויפן גיך
און סע ווארטן אומזיסט אין קליידער-שאנק
מיינע ווייסע חופה-שיך".

דער צווייטער פאלט די נאדל פון האנט
און זי זיצט א רגע פארטראכט:
„שוועסטער, סע פיבערט אונטער מיר
דאס לײַלעך א יעדע נאכט".

איר אטעם ברענט: „איך האב אמאל
אזא שיינעם חלום געהאט —
גענעכטיקט האט צווישן מיינע בריסט
א יונגער בלאער סאלדאט.

ער איז אוועק. און אפילו אין טרוים
באוויייזט ער זיך שוין נישט מער,
גלייך ס׳וואָלט אין אונזער גארניזאָן
נישט געשטאנען קיין מיליטער".

זאָגט די ערשטע: „שוועסטער, דו הערסט,
ס׳איז מיר איינגעפאלן א פלאן
— קומען נישט קיין חתנים צו אונז,
איז א טאטע אויך א מאן".

אירע באקן גליען, איר אָטעם בריט
און ס׳ציטערט, ציטערט איר שטים:
„שוועסטער, נאָך די הײַנטיקע נאכט
וועל איך ליגן ביי אים.

און מאָרגן דו. ער איז סיי ווי סיי
כסדר שכור ווי לוט,
און די מאמע איז א טאָלפּן זאלץ
אין סדום, דער פארשאָלטענער שטאָט".

זיי פיבערן. ארום דעם לאָמפּ
א שפּעטער שמעטערלינג פליט —
„שוועסטער, זיי גרייט, דער טאטע גייט
מיט וואקלדיק־שווערע טריט"..

אברהם און שרה

„אווּרעמל, ווען וועלן מיר האָבן אַ קינד?
מיר זענען ביידע שוין אַלטע לייט,
ביי לייטן אַ פרוי אין די יאָרן ווי איך
איז שוין דאָס אַכצנטע מאָל אויף דער צייט“

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פּיפּקעט פון זיין ליולקע רויך:
„בטחון, מיין ווייב, אַז דער איבערשטער וויל
שיסט אַפילו אַ בעזים אויך“.

„אווּרעמל, דו הערסט, אַ יעדע נאַכט
הער איך ווי ס׳כליפּעט מיין לייב,
און הגר איז דאָך נאָר דיין דינסט
און איך בין דיין אמתדיק ווייב.

אָפט דאַכט זיך מיר, אַז דער שטערן אין שויב
איז די נשמה פון אונזער קינד,
וואָס וואָגלט אַרום אַ יעדע נאַכט
צווישן רעגן, שאָטנס און ווינט“.

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פּיפּקעט פון זיין ליולקע רויך:
„בטחון, מיין ווייב, אַז דער איבערשטער וויל
שיסט אַפילו אַ בעזים אויך“.

„אַז איך זע אַמאָל ווי הגרס קינד
שפּילט זיך מיט דער זון אין זאַמד
און איך גיב אים איבערן קעפּל אַ גלעט,
יוערט מאָרנע טרויעריק מיין האַנט.

און אַז איך נעם דאָס קינד צו זיך אויפן שויס
און סע שמייכלט אַזוי קליג און גוט,
ווערן מײַנע אויגן פייכט און גרויס
און ס'ווערט מאָרנע טרויעריק מיין בלוט.

אוורעמל, יוען וועלן מיר האָבן אַ קינד?
מיר זענען ביידע שוין אַלטע לייט,
ביי לייטן אַ פּרוי אין די יאָרן ווי איך
איז שוין דאָס אַכצנטע מאָל אויף דער צייט".

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פּיפּקעט פון זיין ליולקע רויך:
„בטחון, מיין ווייב, אַז דער אייבערשטער וויל
שיסט אפילו אַ בעזים אויך".

די דריי מלאכים קומען צו אברהם אבינו

אברהם אבינו זיצט אויף דער שוועל
און שניצט זיך אַ טייטל פון ביין,
ציטערט פון טונקלען אַלקער אַרויס
דער מוטער שרהס געוויין.

„בהמה, שאַ! נו הער שוין אויף!
נאָר רק זי וויינט און וויינט,
זי האָט שוין מסתמא ווידער אַמאָל
די צאינה וראינה געליינט".

ער ווישט מיטן טיכל די אַלטע בריל
און זעט ווי ס'טונקלט דער וועג —
אָט ווי אַ שאָטן און ווי אַ רויך
פאַרגייען אונזערע טעג.

און פון דער טונקל שיילן זיך אויס
דריי טערקן מיט רויטע בערד —
זיי גייען שטיל, אָן שטויב אויף די שיך,
ווי ס'וואָלט קיינער נישט געהערט.

„גוטן אָוונט, אורחים, קומט אַריין!
מיין שרה האָט אָנגעגרייט
רייז מיט מילך און קימל־ברויט,
איר קומט מסתמא פון ווייט".

די אורחים זעצן זיך בײם טיש
און שמועסן פֿון דער װעלט,
פֿון קינדער, װאָס מען דאַרף מגדל זײַן,
פֿון תּבֿואה, װײַן און געלט.

די מוטער שרה שטײט און הערט
און שיסט אויס מיט אַ געװײַן:
„אָן אַ קדיש, אַװרעמל, דו הערסט,
װעט פֿוילן אונזער געבײן".

זאָגן די אורחים: „יאָ, רבֿ אַװרום,
נאָך אײדער דאָס יאָר פֿאַרשװינדט,
װעט איר פּראַװען דעם אמתן ברית
און זײַן אַ טאַטע צו אײער קינד".

די טערקן פֿאַרשװינדן, דורך דער שטוב
פֿלאַטערט פֿאַרבײַ די פֿרײד,
און ס'בלישטשעט אַראָפּ די גילדענע בראָש
פֿון איר סאַמעט־בלאָען קלײד.

אברהם אבינו פראַוועט אַ שלום זכר

די שיר המעלותן לייכטן
אַראָפּ פון אַלע ווענט,
צען יידן אין סויבלענע שטריימלעך
פּליעסקען מיט די הענט.

„אַי בים־באַם בים־באַם, טאַטע,
אַי דאַי־דאַם דאַי־דאַם דאַי״...
זיי זינגען דעם הייליקן ניגון
פון דעם רבין פון טערקיי.

זיי עסן געזאָטענעם ארבעס
און טרינקען אין ביר די בערד:
„רב אברהם, פּלאַי פּלאַים,
אַ נס, אַ נס באַשערט״.

אברהם אבינו שמייכלט
אַריין אין דער גראָער באָרד.
ער הערט ווי יצחקל פּישטשעט
הינטער דעם לייַלעך דאָרט.

ער פאַרמאַכט אַ רגע די אויגן
און זעט: די דריי טערקן גיין,
זיי האַלטן זיך אָן די פעדים
פון דעם קינדס געוויין.

אָט טרייסלען זיי אָפּ די שטויבן
פון די קליידער און די שיך,
און אָט קושן זיי די מזוזה
און זאָגן אָפּ אויף גיך:

„מזל טוב, רב אברהם,
אי״ר געדענקט מסתמא די נאַכט,
ווען אייער פלוניתטע שרה
האָט פון אונז געלאַכט״.

און נאָך איידער אברהם זאָגט זיי:
„ווילקאָמען, ליבע געסט!
זעצט אייך צום טיש אַנידער
און טרינקט און זינגט און עסט״!

פארהייבן די טערקן די פּאָלעס
און זענען אויס די צייט —
אברהם עפנט די אויגן:
„ווו זענען די פרעמדע לייט?״

„גאָט איז מיט אייך, רב אברהם!
אַי דאַי דאַם, דאַי דאַם, דאַי,
זינגט בעסער מיט אונז דעם זמר
פון דעם רבין פון טערקיי״.

צען יידן אין סויבלענע שטריימלעך
פליסקען מיט די הענט,
די שיר המעלותן לייכטן
אראָפּ פון אַלע ווענט.

שׂרה זינגט יצחקלען אַ שלאָפֿליד

די מוטער שׂרה וויגט די וויג:
שלאָף, יצחקל טאַטע, שלאָף!
עס פּאַשעט אויף דער לאָנקע
דער פּאַסטוך זיינע שאָף.

זאָגט איין שעפּעלע: ס׳איז טאָג,
דאָס צווייטע זאָגט: ס׳איז נאַכט.
אַ סימן: בערל דער צעלניקער
האָט די קראָם פֿאַרמאַכט.

אַ סימן: ביי דוד בער דעם שמיד
איז איצטער שאַ און שטיל,
אַ סימן: לייזער דער מילנער דרייט
די וואָנציעס פֿאַר דער מיל.

זאָגט דאָס ערשטע: ניין, ס׳איז טאָג,
אַ סימן: אין גאַונס קלויז
לערנט דאָס ראַבע קאָטערל
די סדרה מיט דער מויז.

אַ סימן: אויפֿן הזנס דאַך
פּאַשעט דעם שניידערס ציג,
און יצחקל דער קליינער ליגט
און שלאָפֿט נאָך נישט אין וויג.

זאָגט דאָס פּאַסטוכל: נו מאַ,
טאָ לאָמיר אַלע גיין
און פרעגן צי ס׳איז טאָג צי נאַכט
ביי יצחקלען אַליין.

נו איי־ליו ליו־ליו יצחקל,
נו איי־ליו ליו־ליו שלאָף,
עס שטייען שוין ביי אונזער טיר
דער פּאַסטוך און די שאָף.

נו שטילער, שטילער, פּאַסטוכל,
דו זעסט דאָך אַז ס׳איז נאַכט׃
אַ סימן: יצחק אבינו האָט
די אויגעלעך פאַרמאַכט.

אַ סימן: זיבן טראָפּנס טוי
בלישטשען אויף דעם מאָן
און ס׳שלאָפן אויף דער סידעלע
די קוואָטשקע און דער האָן.

זאָגט דאָס פּאַסטוכל: נו מאַ,
און גייט מיט שטילע טריט
און נעמט אין קליינעם פייפל מיט
דער מוטער שרהס ליד.

הגרס לעצטע נאכט ביי אברהמען

די שפחה הגר זיצט אין קיך,
א רויכיק לעמפל ברענט
און שאָטנס סאמע קעך און מייז
אויף אַלע גראָע ווענט.

זי וויינט. סע האָט דער באַלעבאָס
איר היינט געהייסן גיין.
„קליפּה, האָט ער איר געזאָגט,
דו טרעטסט מיך אָפּ, צו ניין!

סורטשע, די פּושקע־גבאיטע,
האָט אים שוין ווידער אָנגערעדט:
„אָדער דו טרייבסט די דינסט ארויס,
אַז נישט וויל איך א גט“.

און הגר נעמט פון קופערט ארויס
א בייטשל קרעלן ווי בלוט,
א פאַרטוכל פון גרינעם זייד
און א שטרויענעם זומער־הוט.

די זאכן האָט ער איר געשענקט,
אמאָל ווען זיי זענען געגאַן
שפּאַצירן איבער דער לאָנקע,
דאָרט, ווו עס גייט די באַן.

אוי, אזוי ווי א רויך פון א קוימען
און אזוי ווי א רויך פון א באן,
אזוי איז, מאמע געטרייע,
די ליבע פון א מאן.

ווי וועל איך מיך איצט אהינטון
מיטן פיצל קינד אויף די הענט?
סיידן נעמען זיין בענקארט
און גיין דינען אין דער פרעמד.

זי נעמט אין דער האנט דעם בעזים
און קערט צום לעצטן מאל די שטוב
און עפּיס אונטער דער בלוזקע
פילט, אז ס׳האט אים נאך ליב.

זי וואשט נאך איינמאל די טעלער
און שייערט די קופערנע פאן —
אזוי ווי א רויך פון א קוימען
איז די ליבע פון א מאן.

הגר פאַרלאָזט אברהמס הויז

די בלאָקייט טאָגט אין פענצטער,
דער האָן האָט דריי מאָל געקרייט,
אין דרויסן הירזשעט דאָס פערדל
אין ווייטן וועג געגרייט.

הגר שטייט א פאַרוויינטע
מיטן קינד אויף די הענט
און ס׳וואָגלען אירע אויגן
צום לעצטן מאָל אויף די ווענט.

דער בעל עגלה דינגט זיך אין דרויסן
מיט אברהמען וועגן דעם לוין:
„לייגט צו, ר׳ אברהם, א זעקסער,
ס׳זענען דאָך צוויי פאַרשוין".

ס׳פערד שאַרט מיט די פאָדקאָוועס
ווי ס׳וואָלט געטענהט: און עק,
אָט וועל איך אייך ווייזן, יידן,
ווי מען לערנט בלק א וועג.

„ווייַן נישט, ישמעאליקל טאַטע,
אַזוי איז אונז שוין באַשערט,
אָט אַזוי פירן זיך די אבות
מיט די לאַנגע פרומע בערד"

ווי זעט זיך שוין א פּאַרלאָזטע
אויף א ווייטן פרעמדן וואָקזאַל
און די כליפּעט אירע טרערן
אריין אין דעם טערקישן שאַל.

„הגר, גענוג שוין געזעלהט,
דו העסט וואָס מען זאָגט, צו כיין!"
און הגר נעמט דאָס פּעקל
און לאָזט צו דער פּיר זיך גיין.

אָט שטייט ער אין זיידענעם קאַפּל,
רב אברהם דער פרומער ייד, —
צי פילט ער כאָטש, מאַמע געטרייע,
מיין ביטער דערשלאָגן געמיט?

דאָס ביטשל קנאַלט: לסוסתי!
און פאַר איר פאַרטערטן בליק
שאַרן די הייזער פון שטעטל
פּאַמעלעך זיך אויף צוריק.

און הגר נעמט פאַר אַן עדות
דעם הימל און די ערד:
אָט אַזוי פירן זיך די אבות
מיט די לאַנגע פרומע בערד.

הגר אויף דער מיט פון וועג

הגר זיצט אַ פאַרוויינטע
אין מיטן וועג אויף אַ שטיין
און פרעגט ביי אַלע ווינטן
ווו זי זאָל ווייטער גיין.

זאָגט איינער: גיי קיין מזרח,
דער צווייטער — קיין מערב גאָר,
און דער דריטער, אַ וואַזשנע שטיפער,
שטיפט אין איר׳ע האָר.

פרעגט זי ביי די פייגל,
וואָס פליען אַהין און אַהער.
זאָגט איינער, גיי קיין צפון,
און גיי קיין דרום — דער.

וויינט הגר: „טאַטע אין הימל,
כ׳האָב יאָרן געטריי געדינט,
און איצט טוען פון מיר שפעטן
דער פויגל און דער ווינט״.

און הגר הויבט אויף די אויגן
און דערזעט אַ קאַראַוואַן,
פאָרויס אין אַ גרינעם מאַנטל
גייט דער טערקישער סולטאַן.

ער קומט צו איר נענטער, נענטער
און זאָגט מיט אַ פעסטער שטים:
„זאָג, צי דו ביזט הגר,
די שפחה פון אַבראַהים!

און דער קליינער פעמפיק
איז ישמעאל מן הסתם,
דער נביא האָט געטון אונז מעלדן
אַז מיר שטאַמען פון זיין שטאַם״

און ער פאַלט פאַר איר אַנידער
און קניט פאַר איר אין שטויב:
„מיר האָבן דעם יחוס געפונען,
אַלאַה, אַלאַה אַ לויב!״

און הגר זיצט אַ פאַרווירטע
און ווייסט נישט צי ס׳איז וואָר,
און אַ זילבערנע האַלב־לבנה
פינקלט אין אירע האָר.

די מוטער שרה האָט אַ שווער געמיט

די שטילע שבת־דעמערונג
טונקלט מיד אין שויב —
אין דער פינסטער ליכטיקט נאָר
דער מוטער שרהס הויב.

זי שעפּטשעט מיט די ליפּן שטיל,
פאַרכטיק, צאַרט און פרום:
„אַי גרויסער גאָט אין הימל דו,
גאָט פון אוורום,

פון יצחק און פון יעקבן
באַהיט אין דיינעם לויב
דאָס ווערימל דאָס נישטיקע,
וואָס פּויזעט אום אין שטויב,

און דאָס קליינע מייזעלע
אין זיין מויזן־לאָך —
און באַשער פאַר כּל ישׂראל
אַ גוטע פולע וואָך!״

אין אירע אַלטע אויגן בליצט
אַ טרער און ציטערט שטיל
און שרה הערט ווי ס׳פּרעגט די טרער
ביים שאָטן אויפן דיל:

„איז טאַקע אמת, אַז אַוורום
וויל מקריב זיין זיין קינד?
און אויב יאָ — פאַרוואָס, פאַר ווען
און פאַר וועלכע זינד?"

זאָגט דער שׂטן: „שטילער, פּסס...
די מוטער שׂרה הערט,
זיי וויסן נאָך נישט, יעדן ייִד
איז אַזאַ גליק באַשערט.

די מוטער שׂרה ווערט אין כּעס:
„אויף מיינע שׂונאימס קעפּ" —
און וואַרפט דעם שׂטן און די טרער
אַראָפּ פון אַלע טרעפּ.

און מיט שטילע ווייכע טריט
גייט זי צום וויגל צו:
„באַהיט, באַשיץ מיין ייִנגעלע,
טאַטע אין הימל דו!"

אברהם אבינו שאַרפֿט דאָס מעסער

די מוטער שרה אין איר ווייסער הויב
זיצט אויף דער פֿריזבע פּאַרטראַכט,
איר נחת ווי אַ יונגע שוואַלב
פֿלאַטערט איבערן דאַך.

יצחקל, איר אויג אין קאָפּ,
שפּילט זיך אין געלן זאַמד
און ס'נידערט פֿון די נאָענטע בערג
אַ בלאָע נאַכט אין לאַנד.

זי שמייכלט: שוין אַ חודש צייט
זינט הגר איז אַוועק,
מיט איר ממזרוק ישמעאל,
אויף יענעם שמאָלן וועג.

זי קוקט אויף יצחקלען און קוועלט:
ס'איז חלום צי ס'איז וואָר —
ער איז דער טאַטע אויסן אויג,
זיין נאָז און זיינע האָר.

און קיינעהאָרע ווי ער וואַקסט,
ער גרייכט שוין ביז די קני
און ווי חנעוודיק ער זאָגט:
„מאַמעליו, ווייל פּי פּי".

נאָר וואָס איז מיט אָוורומציען היינט?
ער זיצט אין הויף אליין
און שאַרפט פון זינט נאָך וואַרעמעס
דאָס מעסער אויף אַ שטיין.

ס'ציטערט אים די גראָע באָרד
און ער מורמלט מאָדנע רייד:
„ווילסט מיר טון אַ סביטקע, גאָט?
איז מילא, איך בין גרייט".

און פון דעם נאָענטן עפּל־סאָד
פאַרשמעקט מיט צווייט און ווינט,
מיט אַ־אַא און איי־ליו־ליו,
וואָס שלעפערט איין אַ קינד.

און מיטן מעסער אין דער האַנט
שטייט אָוורום און ער הערט.
ווי ס'נעמט דאָס שטילע וויגן־ליד
אַרום די גאַנצע ערד

אברהם אבינו פאָרט מיט יצחקן צו דער עקידה

די גראָע מאָרגן־דעמערונג
דעמערט איבער דער ערד,
דער אַלטער געטרייער אליעזר שפּאַנט
אין וואָגן די קאַרע פערד.

אברהם טראָגט אויף זיינע הענט
זיין בן־זקונים אַרויס,
א פרומער בלאָער שטערן בליצט
איבער דעם אַלטן הויז

„היידאַ אליעזר!“ — דאָס בייטשל קנאַלט
און אָט זילבערט זיך דער שליאַך,
(טרויעריק און שיין, זאָגט דער פּאָעט,
זענען די וועגן פון תנ"ך).

די גראָע ווערבעס פאַזע וועג
אַנטלויפן אויף צוריק,
א קוק טון צו די מאַמע וויינט
איבער דער פוסטער וויג.

„ווו פאָרן מיר איצטער, טאַטעשי?“
„קיין לאַשקעוו אויפן יריד“.
„וואָס וועסטו מיר קויפן, טאַטעשי,
אין לאַשקעוו אויפן יריד?“

„אַ זעלנערל פֿון פּאָרצעלײַ,
אַ פֿײַקל און אַ טרומײַט
און פֿאַר דער מאַמען אין דער הײם
אַטלעס אויף אַ קלײד״.

אברהמס אויגן ווערן פֿײַכט,
ער פֿילט ווי דאָס מעסער בריט
אונטער דער זשופּיצע ראָס לײַב:
— שוין אײנמאָל אַ יריד...

„אליעזר, בײַ דער וואַסער־מיל,
דאָרט זאָלסטו בלײַבן שטײן!
פֿון דאָרט וועל איך מיט יצחקלען
צופֿוס שוין ווײַטער גײן״.

אליעזר אויף דער קעלניע ברומט
און קוקט אַלץ אויפֿן שליאַך.
(טרויעריק און שײן, זאָגט דער פּאָעט,
זענען די וועגן פֿון תנ״ך).

אברהם שיקט אליעזרן זוכן פאר יצחקן א ווייב

אליעזר, מיין אלטער, געטרייער קנעכט,
נעם דעם שטעקן אין דער האנט,
שפאן איין דיינע אלטע געטרייע פיס
און לאז דיך איבערן לאנד!

זוך אויס פאר מיין יצחקלען א ווייב,
זי זאל זיין איינע אין דער וועלט,
שיין זאל זי זיין, ווי די זון ביי־טאג
און זי זאל האבן א קניפל מיט געלט!

ווייל יצחקל איז מיין אויג אין קאפ,
איך האב אים קוים אויסגעוויינט.
דו ווייסט עס אליין, מיין געטרייער קנעכט,
ווייל דו האסט עס אין חומש געליינט".

דער אלטער אליעזר באמקעט: „יא"
און שמייכלט אין דער באָרד אריין
און שטופט אין אלטן רוקזאק אריין
צוויי פלעשער מיט רויטן ווייז.

די רעטשענע קיכלעך באשיט מיט מאן,
וואס מען האט פאר אים אנגעגרייט,
צען הארטע אייער, א געבראטן עוף —
דער וועג איז לאנג און ברייט.

„רבֿ אבֿרהם, אַ גוטן!‟ און ער גייט;
אין דרויסן דעמערט דער שליאַך.
די דעמערונג איז בלאָ און קיל,
ווי ס'טרעפֿט זיך אין תּנ״ך.

אַבֿרהם אָבֿינו קוקט אים נאָך
און זעט ווי דער קנעכט פֿאַרשווינדט
צווישן די ווײַנשלײַבוימער אין טאָל,
אויף די פֿליגלען פֿונ'ם ווינט.

פֿלאַטערט די מוטער שׂרה פֿאַרבײַ
און איר שטערנטיכל לײַכט:
„אַווראַמל, מזל טובֿ!‟ און פֿאַרשווינדט,
זײַנע אויגן ווערן טריבֿ און פֿײַכט.

און ס'פֿלאַטערט זײַן אַלטע, גראָע באָרד
ווי, להבֿדיל, אַ טיכל אין ווינט:
„מזל טובֿ, שׂרה! נישט געווען באַשערט
זאָלסט פֿירן צו דער חופּה דײַן קינד‟.

ער נעמט פֿון דער זשופּיצע ס'חומשל אַרויס,
און לייענט די סדרה אויף אַ קול:
„חיי שׂרה‟ — אַ שטערן פֿאַלט
און ווערט געניזוקט טיף אין טאָל.

אבֿרהם אבֿינו פֿאַרטראַכט זיך און שווײַגט
די אויגן געווענדט צו דעם שליאַך,
די נאַכט איז בלאָ און סאַמעטן קיל,
ווי ס'טרעפֿט זיך אין תּנ״ך.

אליעזר רעדט מיט רב בתואל

אליעזר גלעט די ווייסע באָרד
און רעדט בנעימותדיק שטיל:
„איז טאַקע אייער אייגנס, רב בתואל,
אָט דער פּאָלוואַרק און די מיל?"

ער מישט מיטן לעפּעלע די טייר
אַ זופּ — אוי־אַ! סע בריט!
און בתואל טראַכט אין האַרץ ביי זיך:
אַי, אַ טשודאַק אַ ייִד!

נאָר רק ער פרעגט דאָס אייגענע,
גלייך ס'וואָלט אים ווער געגאַרט.
„אַוודאי אייגנס", ער שמייכלט זיס,
גלייך ס'וואָלט אים נישט געאַרט.

„נו מאַ, אברהם, מיין באַלעבאָס,
איז אויך נישט קיין אָרעמאַן,
און כאָטש ער פאַרמאָגט אַ צאַצקע אַ זון
גיט ער כך וכך נדן".

ער מישט מיטן לעפּעלע די טייר
אַ זופּ — אוי־אַ! סע בריט —
רב בתואל ווערט כמעט אין כעס:
אַי, אַ טשודאַק אַ ייִד!

נאָר רק ער טענהט דאָס אייגענע
דאָס אייגענע און אָן אַ שיעור,
גלייך ער וואָלט, חלילה, נישט געגלויבט,
אַז רב אברהם איז אַ גביר.

אליעזר קוקט אויף דער מזרח־וואַנט
און זעט ווי דער ווילנער גאון
ווינקט אים מיטן רעכטן אויג
און הייסט אים דעם שידוך טון.

„איז, הייסט עס, דאַרף מען גיין אויף פּאָטשט
און קלאַפּן אַהיים אַ דעפּעש:
רב בתואל מסכּים.. כּלה האָט
בעטגעוואַנט, צירונג און וועש".

הינטער דער טיר שטייט רבקה און הערט
און ציטערט פאַר פּחד און פרייד,
זי זעט זיך אונטער דער חופּה שוין
אין אַ ווייסן חופּה־קלייד.

און אָט טוט ער איר אָן דאָס פינגערל
און זי זופּט פון זיין בעכער ווייך:
— אַ ליבער מאַנד אין הימל, זאָג,
צי וועל איך כאָטש גליקלעך זיין?

זי שווייגט אַ רגע און זי זעט,
ווי איבער דעם נאָענטן וואַלד
ציטערט אַ גילדענער שטערן שטיל
אַ רגע... און ער פאַלט.

אברהם אבינו באַקומט א בריוו

יצחק אבינו שפּאַצירט אין פעלד
געלאַסן, ערנסט און פרום,
און זעט ווי ס'פאָרט זיך א שמעטערלינג
מיט א בלאָער קאָרן־בלום.

א רגע... צוויי... און נישטאָ אים מער,
ער איז שוין העט, העט, העט —
„צי וועט כאָטש געבן דער שאַרלאַטאַן
דער אָרעמער בלום א גט?"

און יצחקס אויגן פינקלט א טרער:
ס'איז פול מיט זינד די וועלט!
און ער גייט מיט פאַמעלעכע טריט
צו זיין טאַטנס געצעלט.

אברהם אבינו שטייט אויף דער שוועל
און שמועסט מיטן פּאָסטשטיליאָן,
וואָס האָט געבראַכט א פאַרזיגלטן בריוו
פאַר אבראַהאַם תרחזאָהן.

אליעזר שרייבט, דער געטרייער קנעכט,
אַז אַלצדינג איז אָלרייט,
די כלה איז שיין און האָט נדן
און נאָר אין א קורצער צייט

ווען ער זי ברענגען צו פירן אהער
מיט קעמלען, צירונג און געלט,
רבקה הייסט זי, איר קאָכן פיש
האָט א שם אויף דער וועלט.

אברהם אבינו שמייכלט און גיט
דעם פאָטשטיליאָן א באַקשיש —
זינט שרה, זאָל זיך מיען, איז טויט,
האָט ער נישט פאַרזוכט דעם טעם פון פיש.

ער פאַרמאַכט די אויגן און ס׳איז א[illegible]וט,
ער הערט ווי זיין יצחקל ציט
דעם גמרא־ניגון — „געלויבט צו גאָט,
ער וואַקסט כאָטש א פרומער ייד“.

„אמר אביי“ — אי ווי זיס,
א שטראַל פונם זונפאַרגאַנג
שטיפט אַרום אין זיין גראָער באָרד
און ציטערט א רגע לאַנג...

יצחק אבינו פאַרהערט זײַנע בנים

שבת נאָכן טיש

יצחק אבינו אין זײַדן כאַלאַט
גײט איבער דער שטוב אַרום
און ברומט זיך צו אַ ניגנדל,
אַ ניגנדל ערנסט און פרום.

דעם ניגון האָט דער טאַטע נאָך
אים געזונגען בײַ דער וויג,
בעת די מוטער שרה אין שטאַל
האָט געמאָלקן די ווײַסע ציג.

„טשירי בים באָם, טשירי בים באָם,
אַי טאַטע אין הימל, הער,
ווי אין דעם ניגון ציטערט פרום
דעם הייליקן טאַטנס טרער".

די פענצטער זענען צעעפנט ברייט
ס'איז שבת נאָכן טיש,
סע גרײַזשעט נאָך די פעטע קאַץ
די ביינדלעך פון די פיש.

„געלויבט צו גאָט, שוין אָפּגעבענטשט,
איצט, רבקה, זײַ נישט אין כעס
און רוף מיר די קליינע חברה אַרײַן,
געגנוג שוין געוואָרועט אין גאַס".

„קום עשול צום טאטן אהער!
זאג, וואס פארא סדרה גייט?״
עשו שווייגט, גלייך נישט צו אים
וואלט מען גערעדט די רייד.

ער האלט אין דער רעכטער קליינער האנט
א רויטן קאלדרע־קנאפ
און רבקה זעט בעשיינפערלעך:
ער האט א פארשטאפטן קאפ.

„איצט, יעקבל, ווייז וואס דו קענסט!״
און יעקב אבינו קנאקט
די סדרה, ווי א לאשעקל
איבער דעם ברייטן טראקט.

רבקה שטייט ביים אויוון פרום
און הערט זיך צו און קוועלט,
זי זעט דעם שכר שוין אנגעגרייט
פאר זיך אויף יענער וועלט.

און אויף יעקבס עילוי־קאפ
פאלט איר צארטער בליק
און דוידל דער שבת־שטילקייט זשומ׳ט
א גרויסע בלאע פליג.

יעקב קריגט אָפּ די בכורה ביי עשׂון

„טשוויעטע עשׂו, זיי אַזוי גוט,
קום אויף אַ ווייל צו מיר אַריין,
כ׳האָב ערשט פונם קעלער אַרויפגעבראַכט
דעם אמתן עמער מיט וויין.”

עשׂו קראַצט די פּאַטילניצע
און ספקט: גיין צי ניט?
צי כאַרט נישט אָט דער יאַנקל אָפּ,
דער קליינער, כיטרע זשיד?

נאָר אַז יעקב גיסט דעם בעכער אָן
און האַלט אים אַנטקעגן דער זון,
טראַכט עשׂו, אַז דער וויין איז רויט,
נאָך רויטער פון דער זון.

„דאַי באָזשע, יאַנקל!” און עשׂו טרינקט
„דאַי באָזשע” — אַז ס׳זאָל דיר זיין —
טראַכט יעקב און שמייכלט כיטרע און פרום
אין זיין שוואַרצער באָרד אַריין.

און עשׂו טרינקט אַ כוס נאָך אַ כוס
און אָט שטייט שוין דער צענטער אין קאָן,
„יאַנקל, דאַוואַי, צום פאַרבייסן דאַוואַי
אַ המן־טאַש מיט מאָן”!

שמייכלט יעקב: „א המן־טאַש גאָר,
ריז דען פּורים, גויאישער קאָפּ?
ילא, דער וויין יאַק ווי דער וויין,
נאָר פֿאַר דער שיסל מיט באָב,

וואָס כ׳האָב מיר אויף וועטשערע אָנגעגרייט,
דערלאַנג מיר די בכורה אהער!
אסור צי א צווייטער ייד
וועט דיר געבן מיט עפּעס מער".

נעמט עשו ארויס פֿון דער פּאַזוכע
די בכורה — יאָ צי ניין?
נאָר אז ער דערפֿילט, אז די שיסל מיט באָב
לאָזט אים נישט פֿון הינען גיין,

זאָגט ער: „נאַ!" און יעקב באַהאַלט
די בכורה אין זילבער־שאַנק,
און עשו כראָמטשענדיק דעם באָב
פֿילט, אז עס טוט אים באַנג.

און ער פֿילט ווי ס׳וואַקסט די שנאה אין אים
און ער ווייסט אַליין נישט פֿאַרוואָס,
ער שלײַדערט די ליידיקע שיסל אוועק
און צעשמעטערט דאָס ליידיקע גלאָז...

יעקב נארט אויס די ברכה ביי יצחקן

„רבקה סערדצע, ווו איז אצינד
עשו, מיין ליבער זון?"
„בלינדער יאָק, אָט שטייט נעבן דיר
עשו, דיין ליבער זון!"

און רבקה טוט יעקבן א שטויס:
„וואָס שטייסטו, לעמעך, וואָס?
גיי זאָג, דו האָסט פאַרן טאַטעשי
געשאָסן אין פעלד א האָז.

א האָז, א העזל, א ציגנבאָק —
גיי, קינד, און נישט פאַרגעס,
דו ווייסט דאָך אז דער טאַטעשי
האָט זייער ליב דעם פרעס.

וועסטו ביי אים געפינען חן
און די ברכה אויפן וועג.
נו גיכער! איידער עשו שטינק
וועט קומען פון געיעג".

יעקב אבינו שטייט א ווייל
און טראַכט: אַן עק, א סוף!
דער חלום שטעלט שוין אויפן וועג
די לייטער צום הימל אויף.

און אויפֿן בּרונים אין דער פֿרעמד
ליגט שוין דער שווערער שטיין,
און בּיידע שוועסטער אַמפּערן זיך
ווער ס׳זאָל נאָך וואַסער גיין.

יצחק אבינו שמייכלט זיס:
„עשו, מיין גאָלדן קינד —
דו וואָס בּיזט פֿלינקער פֿאַרן הערש
און שנעלער פֿאַרן ווינט —

וואָס האָסטו פֿאַר דיין טאַטעשי
איצט פֿון געיעג געבּראַכט,
דו ווייסט דאָך, אַז דער טאַטע שלאָפֿט,
פֿאַסט ער אַ גאַנצע נאַכט״.

יעקב אבינו שטאַמלט: „איך...״
און בּלייבּט אַ רגע שטיל
און ס׳שושקען הינטערן אויוון זיך
דער אָוונט און די גריל...

רחל גייט צום ברונים נאָך וואַסער

רחל שטייט ביים שפּיגל און פלעכט
אירע לאַנגע שוואַרצע צעפּ,
הערט זי ווי דער טאַטע הוסט
און טאַפּעט אויף די טרעפּ.

לויפט זי גיך צום אַלקער צו:
„לאָה, דער טאַטע, שנעל!"
לאה באַהאַלט דעם שונר־ראָמאַן
און וויַיזט זיך אויף דער שוועל.

דאָס פּנים בלייך און אויסגעצאַמט,
די אויגן רויט און פאַרוויינט,
„לאה, מאַכסט פון די אויגן אַ תּל,
געננוג שוין פאַר היינט געוויינט".

און רחל נעמט דעם וואַסער־קרוג
און לאָזט זיך צום ברונים גיין,
די דעמערונג איז בלאָ און מילד,
כאָטש נעם און כאַפּ אַ וויין.

זי גייט. און איבערן טונקעלן פעלד
בליצט שנעל פאַרביי אַ האָז.
— טשירריק! — אַ לאַמד־וואָווניקל
טשירקעט אין טיפן גראָז.

און אויפֿן הימל שעמערירט
אַן אווירינגל פֿון גאָלד:
„ווען ס׳וואָלטן כאָטש געווען צוויי,
אַי וואָלט איך זיי געוואָלט”.

א פייפל פייפֿלט אין דער נאָענט:
טרילי, טרילי, טרילי —
און ס׳שמעקט מיט דעמערונג און היי
פֿון אַלע שאָף און קי.

זי לויפֿט. שוין שפּעט. אין חומש שטייט,
ביים ברונים וואַרט א גאַסט,
די קאַץ האָט זיך געוואַשן היינט
און זי האָט זיינט געפּאַסט.

זי לויפֿט און ס׳פֿינקלט איבער איר
דאָס אווירינגל פֿון גאָלד:
ווען ס׳וואָלטן כאָטש געווען צוויי,
אַי וואָלט זי זיי געוואָלט.

יעקב אבינו באגעגנט זיך מיט רחלען

יעקב אבינו שלעפט זיך מיד
אין שפעטן אָוונט אריין —
אָט איז דער ברונים דאָרטן לינקס,
דאָ מוז עס זיכער זיין.

ער נעמט דאָס חומשל ארויס:
„אוודאי, אוודאי דאָ —
איז ווייזשע קומט עס טאקע, הא
וואָס זי איז נאָך נישטאָ?"

זי גייט. זי לויפט. אי פּאָטערל!
מיטן קריגל אין דער האנט,
נאָך שענער ווי אין חומש שטייט,
אַן אמחער באַרליאַנט.

„גוטן אבענד, שיינע מאדמאזעל,
איך בין דאָ, ווייסן זי,
א גר, א פרעמדער אין דעם אָרט,
דאָס הייסט, אז נישט פון הי.

נאָר כ'האָב דאָ, פריילין, ווייסן זי,
איין אָנקל אין דעם לאנד,
ער מוז איהם, פריילין, ווייסן זי,
אוודאי זיין באקאנט.

לבן הייסט ער, ווייסן זי,
ער איז נישט אַבי־ווער,
ביי אונז אין שטעטל זאָגט מען אַז
ער איז איין מיליאָנער".

„לאַבאַן האַראַמי, יונגער מאַן,
דאָס איז דאָך מיין פּאַפּאַ"! —
„אויב כ'האָב קיין טעות, ווייסן זי,
זענט איר דאָס פרוילין ראַ..."

„און איר זענט יאַקאָב, מיין קוזען?"
און זי ווערט ווי צונטער רויט
און יעקב טראַכט אין האַרץ ביי זיך:
— אוי־וואַ, אַ וואַזשנע מויד!

זיי גיבן ביידע זיך די הענט,
אַ קילער אָוונט־ווינט
נעמט זיי ביידע פעסט אַרום
אַ רגע און — פאַרשווינדט.

יעקב אבינו זינגט אַ סערענאַדע
ה׳נטער רחלס פענצטער

די ליגסט מסתמא איצט אין בעט
און הלומסט זיס אַוואַדע,
און איך דאָ הינטערן פענסטערל
זינג דיר אַ סערענאַדע.

דער פעטער איז אַ הונט מיט ציין,
נאָר רק ער הייסט מיר וואַרטן,
עס קען דער פעטער נישט פאַרשטיין
ווי שווער מיר איז דאָס וואַרטן.

אוי, וואַרטן מוז איך, רוכטשע לעב,
אויף דיר אַזש זיבן יאָר,
אוי, מיר פאַר דיינע אויגענעס
און דיינע שוואַרצע האָר.

איך האָרעווע בייטאָג אין פעלד,
ביינאַכט קען איך נישט רוען,
סע טוט מיך נאָר ווי אַ מאַגנעס
כסדר צו דיר ציען.

דער מאָנד אין הימל — ער אַליין
נאָר קען מיין ווייטיק פילן,
ווי שווער, ווי שווער, ווי שווער ס׳איז
אַ ליבע אויסצושפילן.

כ'האָב זיבן מאָל אין גערן זאַמד
היינט אויסגעקריצט דיין נאָמען,
האָב איך דערזען אַ טרעפּערקע
הינקט אויף אַ פוס אַ לאָמען.

געהאַלטן האָט זי אין דער האַנט
אַ פּעשל אַלטע קאָרטן —
און איידער וואָס און איידער ווען
האָט זי געזאָגט די ווערטן:

„צוויי מיידן פּגרן נאָך דיר
און דו האָסט ליב נאָר איינע,
די עלטערע וועט זיין דיין ווייב
אָבער נישט די קליינע".

און איידער וואָס און איידער ווען
האָט זי זיך אָפּגעצויגן —
לאַהן האָט זי דאָס געמיינט
מיט די מראַכאָמע-אויגן.

אוי, אַ טעות האָט די טרעפּערקע
און אַ טעות האָט דער פעטער,
אַז מיינע וועסטו סיי ווי זיין
צי פריער אָדער שפּעטער.

אוי, דינען וועל איך, רוכטשע לעב,
פאַר דיר נאָך זיבן יאָר,
אוי, מיר פאַר דיינע אויגענעס
און דיינע שוואַרצע האָר...

רחל און לאה

רחל שטייט באָרוועס אויף דער שוועל
און טרילערט שטיל אַ ליד,
די שוואַלבן, וואָס פלאַטערן פאַרביי,
שמעקן מיט פרילינג און צוויט.

יעקבֿ, דער ליכטיקער פאַרשוין,
איז איר געקומען צו חלום ביינאַכט
און האָט איר פאַר זיין הארטער מי
דריי שיינע מתנות געבראַכט.

אַ בענטשערל און שיכלעך פון לאַק
און אַ פינגערל פון גאָלד —
אוי, ווען די שיאַלבן וואָלטן געוווּסט
ווי שטאַרק זי האָט אים האָלד!

זי זשמורעט די אויגן צו דער זון
און לאַכט און לאַכט און קוועלט,
וואָס אָט די אייגענע גרויסע זון
שיינט אויך אויף אים אין פעלד.

אַ ווינטל לאַשטשעט אירע פיס
און שטיפט אין אירע האָר
און רוימט איר שטיל אין אויער איין:
„נאָך גאַנצע זיבן יאָר".

„רחל! (די שוועסטער לאה רופט)
די קאָווע ווערט דיר קאַלט".
רחל טוט אַ ציטער שטיל:
„אָט תיכּף, לאה! באַלד"!

און זי ווערט טרויעריק מיט אַמאָל,
זי ווייסט אַז לאה וויינט
אייך איר געלעגער יעדע נאַכט
און זי ווייסט אויך וואָס דאָס מיינט...

און ס'טוט ביים האַרצן איר אַ קלעם
און זי לויפט אין אַלקער גיך:
„נאַ דיר, לאה, שוועסטערל קרוין,
דאָס בענטשערל און די שיך!

און נאַ דיר, לאה, שוועסטערל קרוין,
דאָס פינגערל פון גאָלד,
נאָר לאָז פאַר מיר, פאַר מיר אַליין,
אָט דעם וואָס איך האָב האָלד".

און ס'אָטעמט פון די שוועסטער שאַרף
די בענקשאַפט און דער צער
און ווער ס'לאַכט פון זיי און שפעט
איז אַ רשע און אַ נאַר...

לאה ברענגט דודאימלעך פון פעלד

מיט אַ בינטל דודאימלעך אין האנט
גייט לאה פון פעלד אַהיים,
די אָוונט־זון צעפינקלט איר גאָלד
אויף אַן אָרעמער כאַטע פון ליים.

לויפט איר אַנטקעגן אַ שלאַנקער ווינט
און ער כאַפט דעם אָטעם קוים:
„לאה, די קינדער ווײַנען דיר
אונטער דעם גרינעם ניסנבוים".

„אַ ווייטאָג דער מאַמען" — לאה לויפט
און ס׳פלאַטערט אין ווינט איר קלייד,
אָט שטייט די ווינט־מיל אויפן באַרג
מיט די פליגל אויסגעשפּרייט,

גלייך זי וואָלט ערגעצוווּ געהאַט
אַ יעקב און קינדער ווי גאָלד,
וואָס ווײַנען אונטער אַ ניסנבוים
און זי וואָלט צו זיי געוואָלט...

זי לויפט. אין דודיעס שענק ביים טראַקט
צינדט מען שוין אָן אַ ליכט,
אָט איז דאָס גרינע קלויסטערל
און אָט איז דאָס געריכט.

זי שטעלט זיך אָפּ און אָטעמט שווער,
אָט זעט זי, די שוועסטער גייט,
אַ זײַדן העמדל אין דער האַנט
פֿון לאַנג שוין אויפֿגעגרייט...

און לאה זאָגט: „זע, רוכטשע קרוינ,
וואָס כ׳האָבֿ פֿאַר דיר געבראַכט,
נעם די דודאימלעך און לייג
צוקאָפּנס דיר בײַנאַכט...

אין נײַן הדשים מירצעשעם
וועסטו שוועסטער זען צי נײַן״...
זיי שושקען זיך און דער פּאָעט
קען גאָרנישט מער פֿאַרשטיין.

איז דרייט ער זיך אַוועק דיסקרעט
און כאָטש ער האָט נישט געהערט,
ווייסטו ער אַז דאָס שושקען זיך
איז אייביק ווי די ערד...

יעקב אבינו האָט עגמת נפש פֿון זײַנע קינדער

יעקב אבינו זיצט אַלט און מיד
אויף דער גראָז־באַנק פֿאַרנאַכט,
ער פֿילט די בײנער טוען אים וויי,
נישט פֿאַר קיין שום ייִד געדאַכט

די בנים זענען פֿון גאַנץ קאַיאָר
אַוועק מיט די שאָף אין פֿעלד:
„אוי גאָטעניו, די דאָזיקע זין
פֿאַראומערן מיר די וועלט.

אָט האָב איך דאָ נישט לאַנג געפּאַקט
דעם בכור ביי בלההן אין בעט.
צי קען דען אַ טאַטע מוחל זיין
אַ קינד אַזאַ מין חטא?

נו און זיי -- די אַנדערע צוויי,
אַזאַ מין חלול השם —
זיי האָבן חרוב ונחרב געמאַכט
די קהלה קדושה שכם.

נו, און יהודה, דער וואַזשנע לייב,
מיט דער זונה אויפֿן וועג —
ס'האָט געהאַלטן אויף אַ האָר
זיי זאָלן קיין סטאַמבול אַוועק.

אַ שטיקל גליק, וואָס איינער פֿון זיי
איז כאַטשבע אַ שטיקל לייט,
דערפֿאַר האָב איך אים אויפֿגעניייט
אויף פּורים אַ העמדל פֿון זייד".

און יעקב הויבט די אויגן אויף:
צי האָט ער אַ טעות? ניין!
ער זעט בפֿירוש און אויף דער וואָר
די מוטער רחל גיין.

זי גייט מיט שטילע זיידענע טריט
און קומט אַלץ נענטער צו אים.
זי באַוועגט די ליפּן. ער הערט זיך איין,
נאָר ס׳דערגייט נישט צו אים איר שטים.

אָט ווינקט זי מיטן טיכל צו אים:
„אויף ווידערזען"! און פֿאַרשווינדט,
ווי זי אַליין וואָלט נאָר געווען
אַן אָטעם פֿונעם ווינט.

יעקב אבינו זיפֿצט שווער און טיף:
„אַ חלום איז טאַקע אַ נאַר —
פֿאַרוואָסזשע נעמט נישט מיט דאָס מת
די בענקשאַפֿט און דעם צער?"

ער הויבט זיך אויף. די לופֿט איז שאַרף
ס׳איז שוין צייט צום שלאָפֿן גיין,
די בנים וועלן מסתּמא שפּעט
קומען אַהיים צו גיין.

יוסף הצדיק און זליכה

„קום, קעצעלע, נו קום אהער!
נו קום און זיי נישט בייז!
זע, מיינע בריסטן גארן דיך,
זיי זענען ברוין און הייס“.

מאכט יוסף הצדיק: „נו־אי־אָ“
און מאַכט די אויגן צו:
„וואָס וויל די קליפה פון מיר, האַ?
גיי, קליפה, אין דיין רו!“

„קום, קעצעלע, נו קום אהער!
מיט מיינע שוואַרצע האָר
וויל איך דיך פּענטען פעסט צו מיר
אויף היינט און אַלע יאָר“.

מאכט יוסף הצדיק: „נו־אי־אָ
אי טאַטע אין הימל, העלף!
דו, וואָס האָסט זיך מיר אנטפּלעקט
צווישן עקדישן און וועלף“.

„נו, קעצעלע, נו קום שוין, נו!
זע, ווי ס׳ברענט מיין לייב —
קום און זיי אַ מאַן צו מיר,
און איך וועל זיין דיין ווייב!“

יוסף הצדיק פיבערט און זעט,
ווי זיין ראש ישיבה גייט.
ניין, ס׳איז דער טאַטע יעקב גאָר
און עס האָבלען זיינע רייד:

„וואָס זעען מיינע אויגן, וואָס?
מאַכסט גאָר קוצעניו מוצעניו
מיט דער ערלית, דער אשת איש,
טפו, יוסף הצדיק, טפו!״

מאַכט יוסף הצדיק די אויגן אויף
און ציטערט, ווי א בלאַט —
נאַקעט קניט זי נעבן אים
ווי די מאַמע האָט זי געהאַט.

זי גלעט אים מיט די הייסע הענט
און כשופט מיט איר קול
און ס׳ראַנגלט זיך ביי אים אין האלז
א הויכער „שמע ישראל!״

יוסף הצדיק זוכט ביי זיינע ברידער דעם בעכער

זאָגט דער שליח: „אדוני האַר,
מיר האָבן די חברה געפּאַקט,
א זיבן מײלן ווייט פון הי,
אזש אויפן גריצער טראַקט".

זאָגט יוסף הצדיק שטרענג און בייז:
„ברענגט די חברה אַריין!
איך וויל נישט וויסן פון גאַרנישט,
דער בעכער זאָל מיר זיין!"

זאָגן די ברידער: „אדוני האַר,
מיר זענען ערלעכע לייט,
מיר ווייסן אַלע ברוך השם,
וואָס „לא תגנב" באַדייט.

ווייל אונזער פאָטער יעקב איז
איין גאָטעספאָרכטיקער מאַן,
ער איז דער גראַנד־ראַבינער וואָהל
אין הייליקן לאַנד כנען".

זאָגט יוסף הצדיק שטרענג און בייז:
„פאַררעדט מיר נישט די ציין!
צי עך זענט אַלע ערלעכע לייט,
וועל איך שוין זען אַליין".

זאָגן די ברידער: „אדוני האַר,
מיר האָרכן דײַן באַפעל" —
און זײ צעבײנדן תּיכּף און שרײַען
די זעק מיטן ווײַצנמעל.

„און ווער איז אָט דער קלײנער, ווער,
וואָס שטײט דאָרט בײַ דער וואַנט
און האַלט אַ תּפֿילין־זעקעלע
אין דער רעכטער האַנט?"

זאָגן די ברידער: „אדוני האַר
ס'איז בנימין, ווי איר ווײסט,
ער איז דעם טאַטנס מיזיניקל,
זײַן אוצר און זײַן טרײסט".

„קום, קלײנער חברה־מאַן, אַהער
און עפֿן דײַן זעקל שנעל!
און לאָמיך זען צי האָסטו דאָרט
בלויז סאַמע מצה־מעל?"

און יוסף נעמט דעם תּפֿילין־זאַק
פֿון בנימינס האַנט אַרויס —
און אין דער טונקל זײַן געשטאַלט
ווערט מאָרנע שטרענג און גרויס.

יעקב אבינו לערנט מיט זיינע זין „מכירת יוסף"

„ראובן, מיין סאַמע עלטסטער זון,
וואָס שטייסטו אַזוי שטיל?"
„פּאָטער יעקב, מיר זענען גרייט
צו שפּילן דעם פּורים־שפּיל".

„יוסף, מיין סאַמע ליבסטער זון,
טו אָן דאָס זיידענע העמד!
די ברידער ווילן דיך נאָכאַמאָל
פאַרקויפן אין דער פרעמד.

איז וואַרפן זיי דיך אַריין אין גרוב,
טו וויין — אָבער נישט צופיל!
די שפּילסט דאָך נישט דאָס ערשטע מאָל
מיין קינד, דעם פּורים־שפּיל.

נאָר ווען די גייסט פאַרביי דעם וועג,
ווו דיין מאַמעס קבר שטייט,
וויין אויף איר שטיין אַן אמתע טרער
און זאָג צו איר שטילערהייט:

דער אַלטער יעקב וואָלט נאָכאַמאָל
געדינט זיינע זיבן יאָר,
ער זאָל נאָך אַ רגע פאַרן טויט
אַ גלעט טון אירע האָר.

און ווייטער ווייסטו שוין אַליין,
ווי איין ווי אויס און ווי —
ס׳פּאַשען שוין אין פּרעהס טרוים
די זיבן פעטע קי.

זיי אים פּוהר ווי אַלע מאָל,
זע מאַך נאָר נישט קיין פעל,
און פאַרגעס נישט, למען השם,
דעם טאַטן אַ זעקל מעל!

און פאַרגעס נישט, למען השם,
יוסף הצדיק דו מיין —
און היט זיך פאַר פּוטיפּרס ווייב,
כאָטש זי איז יונג און שיין!״

— — — — — — — — —

„היידא קינדער, וואָס שטייט איר וואָס,
וואָס שווייגט עץ אזוי שטיל?״
„פאָטער יעקב, האָסט קאַליע געמאַכט
אַליין דעם פּורים־שפּיל״.

אינהאַלט:

פאַרוואָרט	ה
ווידמונג	ז
איין לויב דיר גאָט	ט
חוה ברענגט אדמען דעם עפל	יא
אדם איז אייפערדיכטיק	יג
אברהם אבינו מוסרט לוטן	טו
לוטס טעכטער	יז
אברהם און שרה	יט
די דריי מלאכים קומען צו אברהם אבינו	כא
אברהם אבינו פראַוועט אַ שלום זכר	כג
שרה זינגט יצחקלען אַ שלאָפליד	כה
הגרס לעצטע נאַכט ביי אברהמען	כז
הגר פאַרלאָזט אברהמס הויז	כט
הגר אויף דער מיט פון וועג	לא
די מוטער שרה האָט אַ שווער געמיט	לג
אברהם אבינו שאַרפט דאָס מעסער	לה
אברהם אבינו פאָרט מיט יצחקן צו דער עקידה	לז
אברהם שיקט אליעזרן זוכן פאר יצחקן אַ ווייב	לט
אליעזר רעדט מיט רב בתואל	מא
אברהם אבינו באַקומט א בריוו	מג
יצחק אבינו פאָרהערט זיינע בנים שבת נאָכן טיש	מה
יעקב קויפט אָפּ די בכורה ביי עשון	מז
יעקב נאַרט אויס די ברכה ביי יצחקן	מט
רחל גייט צום ברונים נאָך וואַסער	נא
יעקב אבינו באַגעגנט זיך מיט רחלען	נג
יעקב אבינו זינגט א סערענאַדע	נה
רחל און לאה	נז
לאה ברענגט דודאַימלעך	נט
יעקב אבינו האָט עגמת נפש פון זיינע קינדער	סא
יוסף הצדיק און זליכה	סג
יוסף הצדיק זוכט ביי זיינע ברידער דעם בעכער	סה
יעקב אבינו לערנט מיט זיינע זין „מכירת יוסף“	סז

פון זעלבן מחבר:

שטערן אויפן דאַך (ליד און באַלאַדע)
לאַמטערן אין ווינט (ליד און באַלאַדע)
פעלקער זינגען

גרייט צום דרוק:

דעמערונג אין שפיגל (ליד און באַלאַדע)
מגילה־לידער